

זעת זקנים

עלון שבועי להגדלת ורוממות התורה ולומדיה, והחדרת השקפה טהורה ואמתית לכל אחד מישראל

גליון מס': 296 פרשת וירא שבת קודש י"ח חשוון תש"פ (16 בנובמבר 2019 למניינם)

בנשיאות מורנו הרב חיים רבי שליט"א

תל-אביב	כניסה	יציאה	ר"ת
16:21	17:19	17:54	
ירושלים	*16:25	17:18	18:58
חיפה	16:09	17:17	17:51
באר שבע	16:23	17:20	17:55
*לנוהגים 40 דק' 16:05			

"לכה דודי לקראת כלה, פני שבת נקבלה"

בס"ד

המשא המרכזי

מורנו הרב שליט"א

אמונה שלמה

ויהודי, הרי זה עשייה חומרית שיש בה מצוות עשה מן התורה כל רגע! ועל אחת כמה וכמה בין בעל לאשתו, בין הורים לילדים, שיש לשבח ולפאר ולחזק, ועל זה נאמר בפסוק: **"עושה צדקה בכל עת"** זה הזן את משפחתו (כחובות ג), וכמו שכתב בעל המסילת ישרים (סוף פסק כ) שתוצאות המעשה הם העיקר! גם בתפילה, יש להתפלל מתחילה ועד סוף, מאמירת הקרבנות עד סוף עלינו לשבח, מלה במלה! וכן עניית אמן בקול רם מבלי לבלוע אותיות, שלא תהיה חטופה, קטופה, ויתומה. כל זה שווה יותר מהכוונה, שאינה מעכבת (יביע אומר ח"ט דף קג). ולא יתכן לעשות חסד שאינו חייב בו על חשבון אמירת הקרבנות! ולא יתכן להתחסד במקווה על חשבון התפילה! במצוות צריך שלימות במעשים, ואחר כך להוסיף חסידות.

ובזה מובן הפסוק בפרשה **"פִּי יִדְעֵתִי לְמַעַן אֲשֶׁר יִצְוֶה אֶת בְּנֵי וְאֵת בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשִׁמְרוּ דְרָךְ ה' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט"** כלומר השם יתברך אוהב את אברהם אבינו לא בגלל הכנסת אורחים, לא בזכות שנכנס לאש וניצול, ולא בשביל זכות העקידה, אלא אך ורק בשביל **חינוך הבנים!** לחנכם לתורה ויראה שזה בעולם העשייה, שעושים ומעשים למען התורה, וזה הדבר הגדול בעולם העשייה, ומכאן למדנו שאסור לומר העיקר הלב, כי לאחר קבלת התורה, העיקר לשמור ולעשות.

ועיין בספר "רבינו" (דף ע"א) שחיבר הר"ר אליהו שטרית הי"ו, על מרן רבינו הגדול זיע"א אשר עד גיל 18 התפלג שלו היו פסולות, כי היה חסר פרשה בתפלין ע"ש, ורבינו היה בצער גדול על זה. כאשר עשיית המצוה נעשית בשלמות יש כאן רצון השם יתברך ויש כח גדול וקדושה עצומה במעשה המצוה, בבחינת כח המשלח בשליח, כח מהשם יתברך בעושה המצוה, ומקבל בזה שפע גדול מלמעלה, מעשיך יקרבוד ומעשיך ירחקוד (משנה סוף פ"ה דעלויות).

ומחשבתו לקיים מצווה זו, זה מצויין! ושכרו גדול בשמים! וזה היה תיקון העולם לפני קבלת התורה כאמור, לעבוד את השם יתברך ע"י רצון ומחשבה בלבד! אבל, לאחר קבלת התורה רק המעשה קובע, תרי"ג מצוות הם תרי"ג פעולות, כמו ציצית ותפלין! למשל: אם אדם יחשוב כל היום על התפלין ועל מה שכתוב בהם ולא יניח בפועל על היד והראש! ברור שהוא לא יצא ידי חובה! וכן כשחסר אות אחת בתפלין הרי זה פסול! כי המעשה בלבד הוא הקובע, בבחינת "נעשה" ונשמע, ולא יעזור שום דבר גדול וענק שיעשה אם הוא לא בהגדרה של מעשה המצווה. כלומר העשייה היא העיקר, ואחר כך גם לשמוע ולכוון וכיוצא בזה. [ולפי זה, בימינו אנו אם יזדמן לאדם מלאכים והוא ירצה לעשות איתם הכנסת אורחים, כשבפועל הוא לא נותן להם כלום כי הם לא צריכים כלום, אין לו על זה שכר של מצווה!] ויש בזה גם סברא עצומה!

כי לאחר קבלת התורה, יש כח בעולם להפוך דבר חומרי וגשמי למצווה, כמו בתפלין שהם מעור בהמה ועושים מהם דבר קדוש תפלין ומזוזה, וזה כח התורה! וכן אכילת מצה בליל פסח שהיא מצוות עשה מן התורה, וזה חומר גשמי שנעשה קדוש כמו מזוזה. וכן סעודות שבת קודש, אוכלים אוכל גשמי וכל שניה מקיימים מצווה מהתורה! וכן מצוות הצדקה, העיקר זה העשייה שהופכים את הכסף הגשמי למצווה גדולה, ואם נתן את הכסף בפנים זועפות, הפסיד זכותו! (ויר"ד סימן רמט) כי איבד את עיקר העשייה.

כי כאמור, העיקר זה עשיית המצווה! אנחנו בעולם הזה בעולם העשייה, ובשמים דורשים מאיתנו פעולות ומעשים טובים ללמוד וללמד לשמור ולעשות, וזה כבוד שמים גדול. כאשר משבחים ומחזקים ומעודדים כל בית כנסת שמקיימים, כל שיעור תורה שפותחים, כל כנס תורני שעושים, בבחינת עשה דברים לשם פעולם (מל"ט ב"ב), וכן לכבד לאהוב ולעזור לכל יהודי

בפרשה מסופר על אברהם אבינו עליו השלום שקיים מצוות הכנסת אורחים עם המלאכים שנדמו לערבים, וכך כתוב: **"ויקח חמאה וחלב וכן הבקר אשר עשה ויתן לפניהם והוא עמיד עליהם תחת העץ ויאכלו"** ומבואר בגמרא (ב"מ פ"ג) שהמלאכים רק נראו כאילו הם אוכלים ושותים אבל הם לא משא אכלו, כי באמת אין אכילה ושתייה אצל המלאכים.

לפני שבאו האורחים, אברהם אבינו דיבר עם הקדוש ברוך הוא, כמו שכתוב בראש הפרשה **"וירא אליו ה' ואז כשבאו האורחים כתוב 'ויאמר אדני אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבר מעל עבדך' ודרשו בגמרא שמלבד הפשט הפשוט שאברהם אבינו דיבר עם האורחים ובקש מהם שיתארחו ולא ימשיכו לדרכם, אברהם אבינו פנה לשכינה ובקש ממנה רשות לקבל את האורחים - ומכאן למדו בגמרא (שבת קכ"ג) שגדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני שכינה!**

על כל פנים, מה שקרה כאן טעון ברור גדול! שהרי באופן מעשי, לא היה כאן הכנסת אורחים ממש, כי מלאכים לא אוכלים כאמור, לא רעבים ולא צמאים. ואין כאן מצווה ולא כלום! ואם כן כיצד עזב אברהם אבינו עליו השלום את כבוד השכינה כדי לקיים הכנסת אורחים, כאשר במציאות היא אינה קיימת!?

וביאר רבינו הגר"ח מוולוז'ין זיע"א בספר נפש החיים (סוף שער א), שלומדים מכאן יסוד גדול בעבודת השם יתברך. לפני קבלת התורה, עיקר עבודת ה' היה במחשבה, ולא במעשה! ולכן עמרם אביו של משה רבינו, הבין בחכמה ובנבואה שהתיקון שלו הוא לישא דודתו! [למרות שלפי התורה אסור להתחתן עם דודה] והוא זכה להוליד ממנה את משה אהרון ומרים. וכן יעקב אבינו נשא שתי אחיות! [למרות שלפי התורה אסור לישא שתי אחיות]. כי לפני קבלת התורה, המחשבה הייתה עיקר, והוא הבין שיש בזה תיקון גדול בשמים ובארץ. וכן אברהם אבינו בהכנסת אורחים הנוכרת, המעשה לא קובע, אלא עצם העניין שרצונו

שבין אדם לחברו. אין אומה ולשון, אין בית מחוקקים ואין בית משפט בעולם כולו שחוקקו את חוק "לשון הרע" כפי שקבע אותו ה' יתברך. בכל מקום החוק מדבר על האיטור להטיל רפש של שקר ולהכתים שלא בצדק את שמו של האדם, אולם אף אחד לא אסר לדבר דבר רע על אדם כאשר 'באמת' אותו אדם עשה את המעשה המיוחס לו. היחיד שדרש זאת הוא הקדוש ברוך הוא, משום שהוא גם היחיד שלאחר שברא עולם כה יפה ומושלם למען בני האדם, חשוב היה לו שאותו עולם ישאר בשלמותו.

זהו גם ההסבר לדבר ה'לכאורה' תמוה הבא: "שקולה לשון הרע כנגד שלושת העבירות החמורות" (עי' ערכין ט"ז ע"ב). ולכאורה החמרה בלשון הרע עד כדי השוואתה לשלושת העבירות החמורות עליהן נאמר "יהרג ואל יעבור" (סנהדרין ע"ד ע"א) נראית במבט שטחי כמוגזמת. וכי איך ניתן להשוות עבירה קלה שכזו שלא נגזרה ולא נחקקה על ידי שום אומה ולשון, לשלושת העבירות החמורות ביותר, אשר רובן נגזרו ונחקקו על ידי כל בני הלשונות גם יחד.

וביאור הדברים, לפי האמור, מאיר כספירים. בדיוק כמו ששלושת העבירות גורמות להרס מהלכו התקין של העולם, כל אחת בצורתה. כך בדיוק מובילה הלשון הרעה אל אותה תוצאה, היא גורמת לסכסוך בין חברים ובני משפחה, לפירוד עדות ולהפיכת העולם כולו לאגודות אגודות, אשר כל אחת עושה ככל יכולתה לנגח לנקום ולנטור את רעותה.

שימו לב!

כאן לא מדובר ביהודים, כאן לא מדובר אפילו לאחר מתן תורה. כאן מדובר בשלושה אנשים שהמדרש מעיד עליהם שהיו נראים כערביים. אולם, חמלתו של הקדוש ברוך הוא על כל יצוריו, ובראשם האדם אשר יצר בצלמו, נעלית מכל דרישה או הגבלה כלשהי.

לאחר שנתן הקדוש ברוך הוא את התורה וחקק בה את מצות "וְאֶהְיֶה לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ" (ויקרא יג, יח), הרי שעליית המדרגה הנדרשת מעצם כתיבתה של המצווה בתורה והפנייתה לעם ישראל אמורה להיות גדולה ועצומה ביותר. אם "על גוי", ועוד "לפני קבלת התורה" נאמר שמוטב לעזוב שיחה אישית עם ה' יתברך ולרוץ ולהקביל את פניו ולארחו, הרי שכאשר מדובר ביהודי, וכאשר לא מדובר באמצע שיחה אישית עם ה' יתברך, ודאי שיש להכפיל ולשלש את האהבה, ההערכה, ההוקרה וההשקעה אותן עלינו להשקיע בכל אחד מעם ישראל.

התקופה האחרונה יצרה פילוג עצום בינינו לבין אויבינו, וטוב שכך. אולם, מאידך, בעוונותינו הרבים, יצרה גם פילוג בינינו לבין עצמנו - בין המיימינים למשמאלים, בין דורשי הנקמה לשוחרי השלום ובין המאשימים את הקואליציה למאשימים את האופוזיציה, את המשטרה, את האזרחים ואת מי לא.

אחים יקרים!

עלינו לזכור בכל עת, ובפרט בעת צרה, שהדבר החשוב ביותר בעיני הקדוש ברוך הוא הוא אחדותנו, הערכתנו ואהבתנו זה לזה. אברהם אבינו ראה לפניו שלושה ערבים! הוא לא שאל לדעותיהם, הוא לא חקר לנטיותיהם הפוליטיות, הוא אפילו לא בדק את מי הם מאשימים במחדלי העולם. הוא פשוט קרא להם, שחט למענם שלושה פרים, העניק להם מטובו ועמד ושירת אותם עד לאחר שאכלו ושבעו ודשנו.

לו ישיכל כל אחד מאיתנו לפעול בדרך זו לאחיו - בני בריתו, ולהרבות אהבה ואחווה שלום ורעות, הרי ודאי שנוכה שאהבת ה' יתברך אלינו תבוא לידי ביטוי גם בעינינו המוגשמות, ונוכה להבין גם בשכלנו הדל את הטוב אותו מרעיף הוא עלינו מידי יום, בין בימים הנראים יפים לבין הנראים יפים עוד יותר, אמן.

עד כמה לאהוב?

שלום וברכה מורי ורבותי!

בפרשתנו הנאוה פרשת וירא, קורה משהו מפליא ביותר עד כדי הקפצתו לראש רשימת הדברים הבודעים עליהם אנו משוחחים מדי שבוע.

וכלפי מה הדברים אמורים?

אברהם אבינו לאחר שמל את עצמו לעת זקנתו, זוכה לביקור חולים' אישי מבורא העולם. במהלך הביקור רואה אברהם אבינו מרחוק שלושה "ערבים" (כִּשְׁלֹשׁ חֹזִי) עומדים, ובאופן עמידתם הוא מזהה כי הם רעבים וצמאים וחפצים במזון ושתייה, אולם חוששים הם להפריע לו בעת מחלתו.

מיד פונה אברהם אבינו לקדוש ברוך הוא ואומר: "במחילה מכבודך, יש לי כאן אורחים לקבל. אני מתנצל, אך תן לי שעה קלה, אקבל אותם ואשוב לשוחח איתך". ומכאן למדו חז"ל הקדושים גדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני שכינה (סכת קכ"ז ע"א). לאמור, גדולה היא הזכות והחובה בהכנסת אורחים אף יותר מהזכות להקביל את פני הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו.

וכאן נשאלת השאלה - הרי כל חובתו ורצונו של האדם לקיים מצוות היא בכדי למלא את רצונו של ה' יתברך ולשמח אותו בנחת אותה הוא רווה מבנו הנאמן. ואם כך, איך יתכן לעזוב את אותו ריבונו של עולם, מי שמחיה את העולם כולו את האורחים ואת אברהם אבינו בכבודו ובעצמו באותה שעה, ולמענו כביכול לפרוש ולהקביל פני אורחיו משום מצות הכנסת אורחים.

הלו ברור שבמלך בשר ודם לא היו הדברים עוברים לסדר היום. אדם, לו היה זוכה לביקורו האישי של המלך בביתו והיה מודיע לו שימתין לו שעה קלה בהיותו וברצונו לבצע מצוה כלשהי שתמצא חן וחסד בעיני המלך ותענג את רוחו, הרי ברור שבו ברגע היה מוכרז כמורד במלכות והיה נגזר על נשמתו להיפרד מגופו באופן המהיר ביותר. אם כך, מה ראה אברהם אבינו לעשות זאת בפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, ומה ראו חכמינו הקדושים לראות בכך הוראה לדורות ולהנחילנו "גדולה הכנסת אורחים יותר מהקבלת פני שכינה"?

וכאן אבקש את עזרת הקוראים בתוספת ריכוז על ריכוזם, בכדי להצליח יחד "לפתור" שאלה זו, ולהבין על פיה, את רצונו ודרישתו של אבינו מלכנו.

ובכן, בניגוד למלך בשר ודם, אשר הנחת אותה הוא רווה בשעת הביקור הוא מהכבוד והיקר אותו רוחשים לו נתיניו, הלאו שהקדוש ברוך הוא לא רק שאינו זקוק לכל זה, אלא להיפך - אין בביקור שכזה משום קבלת כבוד ונחת אלא הענקתם מידו של ה' יתברך לאברהם אבינו החולה. הדבר היחיד שכן יכול לגרום נחת רוח לפניו, הוא מילוי הוראותיו וקיום מצוותיו. אין הקדוש ברוך הוא זקוק לכבוד, וכל שכן וקל וחומר שלא "למילה טובה". הנחת היחידה אותה רוצה הקדוש ברוך הוא לראות מכל אחד מבני האדם, הוא מילוי רצונו וההליכה בדרכיו.

אברהם אבינו שהשכיל וידע את כל זאת, הבין שבכל שיחת פגישה עם הקדוש ברוך הוא הוא בעצם 'מקבל' ולא 'נותן'. באותה מידה הבין הוא שבאותה מידה שיטרח למען האורחים ויעשה את רצון קונו, ובפרט כאשר כדרכו ילך וישפיע עליהם את ההיכרות עם ה' יתברך, יעשהו הוא נחת רוח לפני בורא העולם.

אברהם אבינו כביכול אמר לקדוש ברוך הוא באותה שיחה אישית "אני מבקש ממך, ריבונו של עולם, לחדול ולהעניק לי, ולתת לי את הזכות לשמח אותך". ואת זה למדו חז"ל הקדושים בהתנהגותו של אברהם ולמדונו שגדולה הכנסת אורחים מקבלת פני שכינה.

ככל שתזכה לשמח את בוראך, כך תלך ותקטן אי הנעימות כביכול מפרידתך מפגישתך עמו, שהיא בעצם קבלה ולא נתינה.

ואם הדברים מובנים, הרי שעל-פיהם נבין יותר את דרישותיו "המוגזמות" לכאורה של הקדוש ברוך הוא בכל הנוגע לעבירות

"מעין שלוש", ועל אחת כמה וכמה ברכת המזון, שדינה כתפלת העמידה, שיש להזהר מאד שלא להציץ, לא להסתכל בשעון, ולא כלום, אלא להתייחד רק עם ה' יתברך (ועי' משנ"ב סי' קלא סק"ה). והמעין בספר הקדוש כף החיים (סי' נט ס"ק כה), יקבל יראת שמים.

דיבורים אחרי ברכת "המפיל"

שאלה: רציתי לשאול, מהי העצה הטובה לגבי ברכת "המפיל", לאור זה שאני מדבר כל לילה אחרי קריאת שמע שעל המטה עם אשתי או עם הילדים?
תשובה: מדינא מותר לדבר אחר קריאת שמע שעל המטה, ובפרט בעל ואשתו שמדברים זה עם זה כפי הצורך לפני השינה. וכמובן שישנה חסידות שלא לדבר כלל אחרי קריאת שמע, והכל כפי הצורך והענין, ושלוש על ישראל (ועי' חזו"ע ברכות עמ' תקו).

והעיקר לדקדק בקריאת שמע שעל המטה, בין גברים ובין נשים. ולכוין לקבל עול מלכות שמים (ועי' בזה"ק פ' טו דף כט; ופ' בלק דף רלא).

האם מותר למלאות דלק לפני התפילה?

שאלה: האם מותר לי למלא דלק ברוב לפני התפילה בדרכי לבית הכנסת משום שהמיכל כמעט וריק?

תשובה: מותר! מלאכה שהיא קלה, ומסייעת, ומונעת טורח, יש להקל. (ילקו"י סי' פטו).

ברכת "בורא נפשות" כשאין ברכת "שהכל"

שאלה: אדם ששותה מים שלא לצמא, ההלכה היא שאינו מברך "שהכל". מה הדין לגבי ברכת "בורא נפשות"?
תשובה: כשאין ברכת "שהכל", ממילא גם אין ברכת "בורא נפשות".

כוונה בעת הברכה

שאלה: כשאני מברך על האוכל ברכות הנהנין, אני לא מצליח לכוין, מה עלי לעשות?
תשובה: יש לשנן היטב את דיני ברכות, וללמוד מוסר השכל על מעלת הכוונה בברכות. וכן לברך בקול רם, וזה עוזר לכוונה. ולברך מאה ברכות בכוונה בכל יום, הרי זה מבטל גזרות קשות ורעות.

ויש עצה נוספת בזה הקדוש (פ' בלק דף קפ"ו), לומר לפני כל ברכה: "אני מזמין את עצמי לברך את ה' יתברך", וכדאי לנסות! ורבנו החפץ חיים זיע"א (בספר ט"ו ע"ב) מוסיף, שצריך לחשוב לפני הברכה "אני עומד לפני ה' יתברך", ע"ש.

הבטה לצדדים באמצע הברכה

שאלה: האם מותר להזיז את הראש באמצע הברכה, כדי לראות מי נכנס ומי יוצא?

תשובה: צריך להתאמץ מאד בעת אמירת הברכה ולכוין היטב ולא להביט לצדדים. ורבנו החסיד (ב"מ ש"ר פ' יתרו), ממליץ שיהיו הפסוקי דזמרה בכוונה, באימה וביראה, ועל אחת כמה וכמה שכך צריך להיות בברכה שמברך את ה' יתברך (ועי' בבל"ח ט"ו, ומשנ"ב סי' לה סק"ב).

יש קצת ראייה מהלכות תפלין, שאסור לרמוז בעיניו או באצבעותיו בין תפלין של יד לתפלין של ראש, מחשש הפסק (משנ"ב סי' כה ס"ק כט), ע"ש. ועל אחת כמה וכמה באמצע אמירת הברכה. ולפי זה כאשר מברך "אשר יצר" או ברכת

מצא אבידה בדרך לתפילה - במה יתעסק קודם?

שאלה: אדם שמצא אבידה בדרך לתפילה, האם הוא חייב להתעסק בהשבתה או שילך ויתפלל?
תשובה: חפצי שמים מותר קודם תפילת שחרית (משנ"ב סי' כ"ג ס"ק א) בתנאי שלא יעבור זמן תפילה, וזמן קריאת שמע. ואם קיים חשש כזה, ניתן להזמין בטלפון איש מתאים שיטפל באבידה.

האם צריך לספר לחבר שאני כועס עליו?

שאלה: חבר שלי דיבר עלי לשון הרע, וזה ברור לי במאה אחוז, ומאותו יום אינני מסוגל לדבר איתו, וזה לא מפריע לי, האם אני צריך להודיע לו שאני כועס עליו?

תשובה: יש כאן בעיה של שנאת חנם מי שלא יכול לדבר עם חברו הרי זה שונא (סנהדרין כ"ז) ואם יאמר לו שדיבר עליו, ויבין מהיכן הוא יודע, יש כאן איסור רכילות. ולכן יש להוכיחו ולומר לו שכך דיבר עליו, מבלי שיבין מהיכן יודע. וע"י זה מוחלין זה לזה, והאמת והשלום אהבו.

להימנע מלהתפלל על אדם חולה שסובל

שאלה: האם מותר לי לא להתפלל על אימי שזקנה ומונשמת? היא רק סובלת!
תשובה: מותר, ויש תפילה שזו תיקון לגוססים, וזה לא מתאים לכל אחד. והעיקר שיתפלל שיהיה לה טוב. כי ייסורים שסובלת זה חסד מהשי"ת לכפר על העוונות. וטוב שהיא סובלת הייסורים, בגהנם זה פי מיליונים. וכשהבנים עושים תשובה זה עוזר לה מאוד.

להתפלל להצלחת קבוצת כדורגל

שאלה: האם מותר לי להתפלל להצלחת קבוצת הכדורגל שאני אוהד?
תשובה: מותר, ותוסיף גם להתפלל שיזכו לתשובה שלימה ויזכו לשמור שבת קודש כדת וכדין.

